

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 1. velicega serpana 1864.

List 22.

Pogorori od sporedi *).

Spisuje M. Smolej.

(Konec.)

Duhovni pomočnik. Takšen, lejte je človek: lahkomisljen, ošaben in prederzen v zdravih dneh, še bolj pa reven in brezmožen ob resni uri ločitve, kateri nihče oditi ne more; in naj si prej še toliko s puhlim modrovanjem vest tolaži in mami in si prigovarja, da je vse to abotno in prazno, kar duhovni učijo; naposled vender resnica zmaga in vse piškavo in puhlo besedovanje zgine pred njo, kakor temni mrak pred svetlim solncem.

Resnico teh besed je lepo poterdil nek v svojem mestu glasovit kersén nevernik sam. Zbolela je namreč njegova hči in že blizu smerti pokliče očeta, ga prime za roko in ga z resno, milo besedo vpraša: „Oče! v nekterih trenutkih bom umrla; povejte mi toraj zdaj po svoji vesti, ali naj verujem in se deržim tega, kar ste me vi učili, da namreč ni Boga ne sodbe, ne pekla; ali pa tega, kar so me mati učili? — Imela je namreč pobožno in bogaboječo mater. — Ves presunjen in pretresen od teh besedi ji oče v tem resnem trenutku s trepetajočim glasom odgovori: „Ljubi otrok! veruj le to in derži se tega, kar so te mati učili.“ —

Enako tehten in premisljiva vredin je tudi znani izrek nekega družega odpadnika od sv. vere, da je namreč po nekatoliško sicer lahko živeti, po katoliško pa lahko umreti, in to poslednje je vender poglavitna reč; da je pa temu tako, da je po katoliško lahko umreti, k temu ravno naj bolj pripomore katoliška spoved, zakaj smerti želo je greh, pravi sv. ap. Pavel; dobra in vredna spoved pa greh v človeku konča in zbrše in s tim tedaj smerti želo in strah odvzame.

Takih in enakih izgledov, prigodb izrekov bi vam še mnogo povedati vedil; pa v resnici dosti dolgo sem že vas in sebe mudil. Tudi je pravda do malega končana, kajti od raznih strani in precej do dobrega smo katoliško spoved pretehtali in vsak zdaj lahko sam o njeni veljavi in koristi razsodi. Ako se mi je izšlo, da sem s svojo priprosto besedo komu kaj malega k vredni in bolji spoznavi in cenitvi te toliko imenitne in blagodarne Božje naprave pripomogel, me bo v resnici zelo veselilo. Dovolite pa, da se zdaj poslovim, ker hiteti mi je k opravi. Spodobno se vam tedaj, častita gospoda, priporočim. Brez zamere. Z Bogom! —

Gospa grajšakova. Z Bogom, gosp. duhovni pomočnik! Ne odlašajte tako dolgo, in oglasite se spet kmalo pri nas.

Gospa pastorjeva (na tihem). Bog te nesi, neotesani zavitar! kako debele nam je pravil! še celo mojega moža bi bil skoraj popolnoma zbegal; za grajšaka se pa že celo bojim. Da je ravno danes lesem naleteti mogel; kakor na ternji sem tukaj!

Grajšak (k duh. pomočniku ga do hišnih vrat spremlja). Prosim, gospod duhovni pomočnik, razveselite nas kmalo spet s svojim dohodom. Kajti jest sem vam za današnji pogovor v resnici jako hvaležen, ker moram obstati, da sem do zdaj res zelo napčen zapomen od vaše posebne spovedi imel. Prepričal sem se pa danes do dobrega, da je resnica na vaši strani in da se naša (luteranska) spoved ne na sv. pismo ne na ustno izročilo opirati ne more, pa da se le komej tudi na Lutra opirati more. Obudili so se mi pa pri tem dvomi tudi zastran družih verskih zadev, in zelo vam bom hvaležen, ako mi jih o priložnosti rešiti pripomorete.

Duhovni pomočnik. Serčno rad, zakaj vaše besede so mi porok, da vam je le za resnico mar, in kdor je pošteno iše, jo z Božjo pomočjo najde. Naj bi pač le vsi kristjani višjih in izobraženih stanov tako pripravi bili resnico zvediti in sprejeti, gotovo, v marsikterih zadevah bi bili na boljem. Bog vas ohrani, častiti gosp. grajšak, in vas potrdi in razsvetli v vašem blagem prizadevanji!

Uradnik. To ti je bil pa danes pravi misijon! Kdo bi bil mislil, da se bo tako izšlo in da bomo omolknili ter s svojo spovedjo pravdo zgubili? Ne bil bi verjel, da je katoličanom tako težko priti na konec in da v verskih rečeh stojijo na tako terdnih nogah; gosp. grajšaka je kaplan že skoraj popolnoma preveril in tudi mene bi bil kmalo precej zbegal; še celo vam, gospod pastor, ni kaj zdatnega obveljalo.

Pastor. O marsikaj bi bil imel še opomniti; pa nisem se hotel več ustavljati, ker bi se bili silo predolgo mudili. V nekterih zadevah pa ne tajim, da so bile njegove besede resnične in za katoličane kakor za protestante spomina in premisljiva vredne.

Zdravnik. Dobro nam je res naš gospod na pete stopal, in bi bil, saj kar mene zadeva, gotovo še bolj, ako bi bil vedil, da že več let, od kar sem se namreč ženil, nisem že pri spovedi bil. Moja žena v ti reči bolj vestna, mi je zavoljo tega že veliko prizadela in nič ne mara, da se ji bom še vdal in svojo velikonočno spoved opravil; kajti ako se bolj premisli, ta reč ni prazna in iz svoje lastne skušnje (kot zdravnik) moram poterjati, da človek o boleznih, zlasti ako je nevarna, res cudno, kakor je duhovni

*.) Opomba. Zadnjič sta bila dva odstavka preveč; naslednje gre za besedami: ki so se do zadnjega branili sv. zakramente prejeti.“

pomočnik opomnil, svoje misli in mnenja spremeni in se v resnici skoraj vsak brez izjeme spovedati želi, in potem, na duši pomirjen, res tudi na telesu ležaji ozdravi. Tudi primera o naznanitvi kake neznane, ostudne bolezni in obtoženji svojih grehov je prav dostojna.

Gospa grajšakova. Po tem kar sem danes slišala, moram tudi jest obstati in poterčiti, da kar spoved zadeva, res zdaj z vami, gospa! nikakor ne menjam!

Gospa pastorjeva. Hočete mar, gospôda, pravdo in besedovanje spet iz novega začeti. Jest le to terdim, da sem se sedenja, poslušanja in vsega do dobrega naveličala in bi mi zelo ustregli, ako bi vam bilo všeč, da se zdaj nekoliko sprehodimo.

Uradnik. Prav imate, gospa! današnja južina je bila vroča in dobro osoljena in jako se nam bo prileglo, da se v prostem zraku zdaj nekoliko ohladimo. Idmo tedaj, ako vam je drago in prav. —

Gospa grajšakova (k svojemu možu se ž njim sprehajajo). Kaj si, predragi moj, tako tih in zamišljen? Te je mar današnji pogovor res tako zbegal? Čudila in veselila sem se, slišavši da si pogosto res skoraj bolj za nase, kakor za svojo stran govoril.

Grajsak. Govoril in terdil sem to, kar sem spoznal, da je resnica. Zamišljen sem pa res, ker se mi po sili mnogi dvomi vrivajo in sem v skerb, da bi tudi v drugih verskih zadevah pri bolj natančnem preiskovanju različni nauk naše cerkve ravno tako malo obstati in obveljati znal, kakor danes nauk od splošnje spovedi.

Gospa. Naj berže bo tako, sicer bi naši duhovni ne terdili tako krepko in stanovitno, da je le katoliška cerkev prava in edino zveličanska.

Grajsak. Reč je res preiminentna in važna; namenil sem si tedaj, v eni in drugi verski zadevi se pogovoriti in posvetovati in obljubim ti, da se nikakor ne bom branil in mudil, zmoti se odpovedati in ud tiste cerkve ostati ali pa postati, ktero bom spoznal kot pravo Kristusovo cerkev.

Gospa. O kako me, predragi, tvoje besede veselje!

Mili Bog naj te razsvetli in mi daj še te sreče in veselja deležno postati, da kakor sva sedaj enega serca, bi naji in najne otroke kmalo tudi vezala in objemala ena vera in ena cerkev! —

Stare fare na Primorskem.

Spisal P. Hitzinger.

V 9. listu letošnje Zg. Danice pisatelj „Romanja na Tersat“ govori o starosti hrševske fare na Istrijskem, in tisto sodi samo po letnici prvih kerstnih bukev, ker družih pisem te zadeve pomanjkuje. Ta reč me opominja, da naj kaj več take zgodovine naznamim, in tudi povem, kje in kako se nahajajo viri za tisto.

Imenik ali katalog ljubljanske škofije ima v tem posebno popolnost, in torej predstvo skorej pred vsimi enakimi zapisniki, ker na koncu pri vsaki fari naj staršo letnico, in sem ter tje še kako drugo bolj tehtno reč na znanje daje, kolikor je bilo to doslej mogoče zaslediti. Prvi taki zaznamki so bili l. 1831 vzeti iz pripoved Valvazorjevih, dalje pa iz naznanil dotičnih cerkvenih predstojnikov, ki so bile pa večidel posnete le iz kerstnih bukev. Vendar Valvazor v svojo neutrudljivostjo ni bil v stanu vsega do konca doznati, mnogokrat mu po vseh njegovih prošnjah niso iz nekterih krajev hoteli nobenega naznanila dati. Kerstne bukke pa tudi daleč ne segajo, zakaj še le po ukazih tridenškega zbora so se začele bolj

sploh pisati; terzaška cerkev jih ima iz l. 1520, ljubljanska iz l. 1570, pri družih cerkvah se naj bolj začenjajo med l. 1620 in 1630. Dobro bi bilo, ko bi se pri vsaki farni cerkvi stare listine bolj skerbno hranjevale; pa redek je cerkven arhiv, ki bi starje pisma kazal, kakor kacih 200 let. V Ložu na Notranjskem se vidi naj več in naj bolj starih listin, kolikor mi je do slej znano, ker segajo v leta 1343 in 1393; drugod se dobivajo prepisi starih listin, kot n. pr. v Idrii; pri postojnski cerkvi sem malo našel, vendar pa več kakor po celi ondašnji dekaniji, če ravno ima več starih fará. Po tacihi potih se tedaj ni moglo toliko dobiti; pa odperli so se zdaj drugi arhivi, ki obsegajo mnogo mnogo skupaj zbranega. Naj več za starost slovenskih fará je dal videmski, čevdarski, in deloma beneški arhiv, ki obsegajo listine akvilejske cerkve, in jih je posebno razznanil prof. Bianchi; iz terzaških arhivov je marsikaj na svetlo spravil dr. Kandler; v Ljubljani mnoge reči obsega korarski arhiv, mnogo se dobiva v ljubljanskem muzeji in pri zgodovinskem društvu in prejšnjih klosterskih arhivov; sporočila kranjskega zgodovinskega društva so že mnogo naznanile, tudi naznanila cesarske akademije na Dunaji niso prazne za nase starine. Po tacihi virih se je tedaj imenik ljubljanske škofije za l. 1854 in dalje zamogel bolj popolnoma izvršiti; le čudno je, da končnega imenika kranjskih fará marsikdo dosti ne pogleda, in nekteri predstojnik še za svojo farno ne ve, koliko njeno starost pricuje imenik.

Če se pa o tacihi zgodovinskihi virih govori, naj nihče ne misli, da se ondi vselej celi imeniki vseh fará ali cerkev kake škofije nahajajo. Le ena akvilejska listina iz l. 1323 je taka, da pové po versti skoraj vse fare na Kranjskem, na Koroškem in Štajerskem to stran Drave za tisti čas; drugod, pa po redkem, se štejejo tri, pet ali več fará po versti skupaj; mnogo listin imenuje le eno farno ali enega farmana; mnogokrat se kak farman bere le za pričo podpisan. Tako je treba iz mnozihi krajev drobtinice skupaj pobirati, da se v zadnje kaj večjega skupaj spravi.

Naj po tem gre govor na primorske stare fare in njih začetek, in sicer naj pred v goriški nadškofiji, deloma tudi v videmski. Perva kersanska cerkev ob severnem kraju jadranskega morja je bila v Akvileji, ki je bila za Rimom naj bolj sloveče mesto v zahodnih stranehi rimskega cesarstva. Sveto vero je tje prinesel sv. Marka evangelist, poslan po prvaku apostolskem sv. Petru, in sicer krog l. 63 po Kr., kakor se po zgodovinskihi virih naj bolj gotovo da soditi^{*)}. Po njem je bil za prvega akvilejskega pastirja izbran sv. Mohor, potem poterjen in posvečen po sv. Petru; on se šteje za aposteljna v beneški, primorski in kranjski strani. Perva in edina cerkev v Akvileji je bila posvečena Devici Marii; ta cerkev je tedaj mati vseh cerkev po imenovanihi deželah. Pervotna stavba se je bila po dolgosti nekdanjih časov in po silnosti sovražnih napadov razrušila; sedanje veliko sveto poslopje je sozidal in l. 1031 izvršil patriarh Popon^{**)}.

Iz Akvileje so bili že iz začetka evangelijski oznanovavci razposlani po večjih mestih beneške in istrijske zemlje, in dalje tudi po noriški strani; cerkve, ktere so tisti vtemelili, so pozneje postale škofovski sedeži. Po takem je Akvileja se povzdignila v metropolijo ali nadškofijo za Venecijo in Istrijo, za lastno škofijo pa je ohranila le sedanjo furlansko in goriško krajino. V srednjih časih, ko so nehale nekteke manjše škifje, se je akvilejska škifja sicer razširila čez Savo do Drave, in njeni pastirji so se imenovali patriarhi; v novejših časih pa se je patriarstvo razcepilo v goriško in videmsko nadškofijo, in poslednje dni je goriška nadškofija celo v tesne meje skrajšana. Akvilejsko mesto samo se je zdaj celo zmanjšalo, in namesti

*) Glej Zg. Danico l. 1863 str. 29 in 30; Zlati vek str. 7.

**) Ughelli Italia sacra tom. V. p. 4. — De Rubéis Monumenta eccl. Aquil. p. 317.

sedeža slavitoga patriarha je golo farni kraj; akvilejska fara pa vendar ostaja naj starja in mati vseh drugih far v široki okolici *).

Kadar se je kersanstvo v prvih časih razun mest tudi v manjših krajih po deželi zacelo množiti, tedaj so tudi taki kraji prejemali lastne mašnike. Tako se v cerkvenem akvilejskem zboru l. 579 razun mestnih mašnikov berejo deželski, na primero Kast, brez določka njegovega stanovišča **). Po imenu se zunaj Akvileje najpred bere Grad (Grado) tik morskega brega stem, da je imel lastno cerkev in duhovnijo; tje je patriarh Pavel l. 568 o prihodu Longobardov zbežal, ondaj je tudi patriarh Elija si za čas izbral svoj sedež l. 576. Ravno ta patriarh je l. 585 postavil cerkev v Barbanj, sred jezera med Akvilejo in Gradom ter ji je dal lastne mašnike. Tudi Karmin (Cormon), se kaže, je zgodaj imel lastno cerkev; l. 628 je patriarh Fortunat tje pobegnil, ker se v Akvileji ni varnega šteti zavoljo bližnjega gospostva grških cesarjev. Dalje je pomniti Cevdat ali Staromesto (Civitate); ondaj se je l. 707 ustanovil Amator, škof iz karnijske Julije, l. 732 pa Kalist, akvilejski patriarh ***).

Iz Akvileje in Cevdata so mašniki začasno prihajali v posamezne kraje južne in severne strani nekdanje Karnije ali sedanje Furlanije in Goriske, pozneje pa so bili stanoviti mašniki po deželi razstavljeni za duhovne opravila, in začele so se samosvojne fare. Zmed posameznih far se naj poprejo berejo Volče (Volzana), kjer je patriarh Janez l. 1015 daroval desetino cevdatkim korarjem. Cerkev sv. Ivana v Divinu (Duino) je bila l. 1112 sozidana iz razvalin starega paganskega tempelja, in patriarh Udarik jo je l. 1120 daroval belinskemu samostanu poleg Akvileje; to darilo je ponovil patriarh Volker l. 1213. Cerkev na Beli (Moggio) stoji od l. 1188, ko je patriarh Godefrid ondaj podelil samostan †). V buli papeža Celestina III., s katero so l. 1192 cevdatkemu korarstvu poterjene podložne farne cerkve, se razun Volč tudi nahaja Bovec (Plez), št. vidska gora, sv. Peter poleg Cevdata; Tomín, ki je takrat se v patriarhovi lasti ostal, je bil l. 1253 po patriarhu Gregorju darovan imenovanemu korarstvu; listina iz l. 1306, ki govori o dohodkih tistih far razun Volč, Bovec, št. Vida in Tomina se imenuje Koborid (Caporetto) ††). (Konec nasled.)

Berač.

Obraz iz strahovitih dni francoske prekucije.

(Poleg serbskega.)

Ni še minulo mnogo let od tega, ko je v Parizu posedal pred vratmi neke cerkve berač, ki se je vsak dan zvesto znajdel na svojem mestu pred svetiščem. Njegovo obnašanje, njegov mehki glas in olikani govor so razodevali, da je nekako izobražen; — tudi razcapane oblačila, ktere je z nekako prečudno vdanostjo nosil, so živo spričevale o boljših minulih časih. — Da je možic kaj več, kakor navadin berač, so ljudje, ki so ga večkrat vidili, prav lahko nad njim spoznavali.

Jakop mu je bilo ime. Vkljub velike revšine vendar ni bil ljudem nadležen, še manj pa je bila najti pri njem ona gerda strast, ki berače pogosto res prave gerdine dela; nevošnjivost namreč. Marveč bil je nekako dobrovoljen in tako nesebičen, da je pogosto celo razpore, ki so se pri razdelovanju milodarov med njegovimi tovarši berači vne-

mal, tolažil in poravnava. To mu je tudi od strani revežev nekako priznanje in spostovanje naklonilo. V drugem pa je bilo njegovo prejšnje življenje in nesrečne dogodbe vsem, tudi nar boljšim prijateljem, temna skrivnost. — Pet in dvajset let je bilo, kar se je vsako jutro zvesto znajdel na svojem edinem mestu; tako navadno ga je bilo tu viditi, da bi ga človek skoraj prišteval kamnitim kipom, ki so ob zunanjih stenah ličili sprelepo cerkev. Edino, kar je bilo znano o njem, bilo je to, da skozi ves ta čas — skozi celih pet in dvajset let — ni še nikoli stopil v cerkev, akoravno je bil viditi iskren in pobožen kristjan. O časih, kadar se je v cerkvi dim kadila pozdigoval združeno s serčnimi molitvami vernih k nebu; kadar se je pobožno petje razlegalo po svetišču; kadar so resnobne, blagoglasne orgle — oni resnični kinč katoliških cerkv — dihale svoje mile glasove; — ondaj bilo je viditi, kakor da bi tudi Jakop združeval svojega duha z molitvami pobožnih v cerkvi. Svilloba, ki se je razlivala od prižganih sveč po visocih lepo barvanih gotiskih oknih, — množina stebrov, ki so kot priče sive starosti že skozi več stoletij podpirali obzidje svetega hrama; to vlivalo je na videz v serce beračina našega tolike resnobne cutja in pobožne misli, da zapaziti je bilo pogostoma, kako so se mu vdirale po zgerbancem starem licu svetle solze kakor jagode. Al — kakor smo že povedali: cerkvenega praga ni nikdar prestopila noga njegova, in spoznalo se je lahko, da al velika nesreča, ali pa težka neka pregreha tare njegovega duha. —

Mlad duhovnik opravljal je v ti cerkvi vsak dan Božjo službo. Rojen od plemenitih staršev in v posestvu obilnega premoženja najdel je on naj slajše veselje v deljenji milosine. Jakop mu je bil posebno priljubljen; zredoma mu je vsako jutro podelil obilen dar in razveseljeval ga ob enem s tolažljivimi besedami. — Neko jutro pa se pogrša Jakop na svojem navadnem mestu pred cerkvijo. To mora pac kaj posebnega biti, si misli mladi duhovnik; popraša torej ostale berače za njegovo stanovanje, in zvedši ga podá se zdajci na njegov dom. Najde ga bolnega ležati na revni slamnati postelji. Zacuđen pregleduje duhovnik berača in razlicnost njegove oprave; kajti revšina in bliš imele ste ob enem v izbi svoje stanovanje. Prekrasna in dragocena zlata ura je visela poleg bolnikove revne in terde postelje; — dve podobji (obraz) z bogato pozlačenimi okvirji, zagernjene z drago tancico, lepsale ste vlažne, od zelenorumenene plesnjivosti operhunjene stene; lepa, iz slonove kosti izrezana britka martra — pravi podobarski umotvor — ležala je na napol zlomljenem stolu poleg bolnikovega ležišja; staro počivalo (zofa) z gotiskimi rezlinami nadelano in z rudečim damaskom prevlečeno stalo je v nekem voglu, in na njem ležale so lepe, s srebrom okovane molitevne bukve. — Vsa druga oprava pa je bila borna in je kazala znamenja naj večjega siromaštva in revšine. —

Nazočnost duhovnikova poži vi nekoliko v nekaki omedlevici ležečega bolnika; vzdigajoč se z veliko težavo na postelji reče: „Oj! gospod Oče! Vi ste tako milostljivi, da se mene nesrečnega spominjate in celo obisete me?“

„Prijatelj moj,“ odgovori duhovnik, „služabnik Božji sme samo srečnih pozabiti. Prišel sem vas obiskat in tudi vprašat, če kaj potrebujete?“

„Nič več ne potrebujem,“ odgovori berač; „zakaj smert moja je že blizo, oh — da bi tudi le vest moja pokojna bila!“ — „Vest vaša?“ vpraša duhovnik. „Sej ste vedno lepo živeli. Ali je duša vaša morebiti omadezana še od mladostnih lét?“

„Oh!“ zdihne globoko berač. „oh, častiti gospod oče, doprinesel sem v mladosti strašno in grozovito hudobijo, ktere vse moje življenje ni bilo zmožno izgladiti, hudobijo, za ktero nikdar odpušanja pričakovati ni, in ga tudi ne pričakujem.“

„Hudobija brez odpušanja?“ odmaje duhovnik z glavo;

*) De Rubeis Monumenta p. 394. — Zlati vek str. 15. 16.

**) Acta Conciliorum ed. Mansi tom. IX. p. 927. — De Rubeis Monumenta p. 240.

***) De Rubeis Monumenta eed. Aquil. p. 225. 235. 300. 320.

†) De Rubeis l. c. p. 493. 551. 633. 666.

††) Status Archidioec. Goritiensis a. 1860. — Mittheil. des hist. Vereins für Krain 1856 S. 9. — De Rubeis p. 745.

„take, prijatelj moj, ni na zemlji; zakaj usmiljenje Božje je večje, kakor grehi in krivice vsega sveta biti morejo.“

„Smem tedaj jest, naj hudobniši človek, kar koli jih je kdaj nosila zemlja, tudi odpusjenja upati?“ vpraša nekako vtolažen berač.

„Res da, upati smete,“ zaverne duhovnik s sveto resnobo. „Obup na Božjo milost je Stvarniku še večje razžaljenje, kakor greh sam. Ako vas je volja, spovejte se čisto svoje pregrehe, jest vas hočem poslušati v imenu presvete Trojice.“ Po teh besedah bolnik prične pripovedovati tako-le:

„Jest sem sin siromaškega najemnika. Že v zgodnjih letih sem se bil grajsaku, katerega zemljo so moj oče mnogo let obdelovali, tako zelo prikupil, da se me je usmilil ter me vzel k sebi v svoj grad. Namenil in odločil me je bil v to, da bom s časom služabnik njegovega sinčka, kateri je bil takrat še nežno detece v zibelki. Reči in spoznati moram, da blagi gospod me je ljubil kakor lastnega otroka. Podučeval me je sam v raznih vednostih, in ker sem v vseh rečeh kazal dober pospah, in posebno brihten um, je to dobrega moža nagnilo, da me je namesti v služabnika svojega sina odločil v to, da naj bom s časom oskrbnik vseh njegovih lastin in posestev. Pa ubogi revček ni mislil, da na lastnih svojih persih goji ostudniši lezerčino od gada, ktera ga bo kdej neusmiljeno picila v serce in zadala mu naj strašnejši smertno želo.“

Dorastel sem bil ravno pet in dvajseto leto, ko se vname nesrečna prekucija, ki je pahnila francoski narod in kmalo za tim celo Evropo iz raja miru v brezno neizrekljivih žalost in nadlog. — Moj plameči duh sledil je po branji časnikov raznim dogodbam tistega nesrečnega časa. — Neka prevzetnost, — neko hrepenenje po slavi se mi v dušo vgnjezdilo, — sramovati sem se pričel podložnega stanu, torej sklenem zapustiti natihoma grajsino, mirno zavetje moje mladosti. Oj! da bi bil pač zveršil svoj namen; ognil bi bil se s tim strašnega hudodelstva, ki zdaj kakor neugasljivi ogenj žge dušo mojo. — V krivem pomenu tolmačeni besedi: svoboda in ravnopravnost pričnete divjati kakor strašna pošast, rojena v samem peklu, po celi tisti okolici. Moj gospod, akoravno dobra duša in pravi oče vsemu okrožju, bil je vendar v strahu, da bi ne bil od svojih lastnih podložnikov oropan, vjet ali še celo umorjen. V naglici spravi nekoliko denarja skupaj, vse svoje služabnike in posle poštno izplača in iz službe odpusti, pobere nekaj gospejnih dragocenost skupaj, vse drugo bogastvo pa zapusti in s svojo blagodušno družbenico pobegne v Pariz, iskajoč tam pribežališa na skrivnem. Izmed vseh poslov sem samo jest, malo drugač ko sin domači, sledil milemu grajsaku na njegov novi dom. Strah je vladal takrat v Parizu z vso grozovito silo; klali so nedolžne ljudi kakor neumno živino, in kri je tekla slednji dan v potokih. V javnih listih, ki so naznanovali imena begunov, je bil kmali zaznamovan tudi moj gospod s svojo ženo; povsod so jih iskali, al razun mene nihče ni vedil, kje se nahajajo ti dobri ljudje. Zavolj tujega imena, ki so si ga bili pridjali, so tudi v osredku nemirnega mesta, res pravega kačjega gnjezda, vendar varno živeli. Trdno zaupajoči na dobrotljivo previdnost Božjo so se nadjali doživeti še boljnih in srečnejših dni. Oj srečni in veseli upi, kako malo časa ste vi navdajali te blage duše! — Edini človek, ki je vedil za pravo ime grajsakove rodovine, jih je — — izdal! — jest sem bil tisti izdajavec! —

Oče, mati, četere hčere — po čednosti telesa in nedolžni duši, pravi angeleci — in sinček, takrat deset let star, so bili verženi v temno ječo. Preiskava zoper nje se prične. Naj manjši natolcovanje je bilo takrat že dovolj, da so obsodili nar nedolžnišega človeka k smerti; pa zoper to blago družinico tudi kaj tacega ni bilo najti in javni obtožitelj je imel dovolj truda izmisliti stanovitno pretvezo, da bi mogel te grajsinske pred sodbo zatožiti. Le en člo-

vek se je znajdel v Parizu, ki je za naj skrivnejše pogo-vore, skorej bi rekel, celo za misli blage družinice vedil, in tega ni bilo strah, nedolžnim in malovažnim besedam podtakniti hudobne namene ter zatožiti jih kakor skrivne zakletnike zoper tadanjo vladu. In ta hudodelnik bil sem jest. — Le vsled mojega krivega zatoženja je bila izrečena čez vso blago družinico smertna sodba; edini desetletni sinček bil je zavoljo nežne mladosti izločen. Oh! le ta nesrečna sirotka imela je biti ohranjena pri življenji, da bi objokovala naj mileje stariše in naj ljubeznjivše sestrice svoje, pa tudi da bi preklicovala ubijavca njihovega. —

Tolažijoči se z nedolžnostjo svojo in izročivši se v voljo Božjo so pričakovale nedolžne žertve dneva smerti. Naključni pa se med tem, da se v zapisnik obsojencev neka pomota vrine. Dan, o katerem bi imeli naši grajsinski smert storiti, se približa, pa — na nje se je bilo menda pozabilo. Morebiti bi bili oni v vsesplošnjem šumu odšli nedolžni smerti, ako ne bi bil nek človek — oh ne človek, ampak kervoločna pošast — želeč polastiti se kasneje grajsakovega premoženja, ako bi ta ne bil sodnikov opomnil, kar so pozabili. In ta nakazen človeška bil — sem jest. —

Še tistega večera izvršena je bila kervava sodba nad nedolžno družino! —

V plačilo za svoje izdajstvo sem bil povzdignjen v čast pariškega mestnjana, dobil sem v dar tri tisoč frankov in vse te-le dragocene reči, ktere tukaj krog mene vidite, in ki me neprestano spominjajo na moje strašno in kervoločno hudodelstvo. — Po strahoviti oni dogodbi vdeleževal sem se vseh mogočih razveseljevanj; al denarji, naj ostudniši plod mojega trinoškega djanja, mi niso bili še potekli, ko se vest zbudi ter me začne strašno mučiti in peči. Molil in mamil sem se na vse strani, delal in trudil se, pa noben namen, nobeno početje in delo se mi ni zveršilo po sreči. Postal sem siromak na duši in na telesu in verh tega še pričel bolehati. Obozan in ves utrujen se vsedem nekega dne pred cerkvene vrata, kjer sem potem toliko let v naj večji revšini presedel. Spomin na storjeno hudodelstvo me je tako zbadal in mučil, da se nikoli nisem prederznil iti molit v cerkev; še več, v svojih dušnih stiskah si celo nisem upal klicati Boga na pomoč; zakaj nevrednega sem se štel te visoke milosti. Milodari, katere sem sprejemal, posebno pa vaša dobrotljivost, častiti gospod, postavili so me vsled velike varčnosti pri mojem siromaškem življenji v stan, da premorem znesek zopet poverniti, ki sem ga prejel nekdanj od trinoške vlade za plačilo svojega izdajstva. Tam-le v onem zaključu je znesek z obrestmi vred. Tudi dragotine, ktere tukaj vidite: ura, britka martra, molitevne bukve in zaviti dve podobi so reči, ki so bile nekdanj lastnina po meni v nedolžno obsodbo pahujenih grajsinskih; tedaj po meni oropano blago. Vse to bi rad popravil in povernil. Oh, blagi gospod! zdaj pa povejte, naznanite mi: smem se li odpusjanja nadjati pri preusmiljenem Bogu? —

„Sin moj!“ odgovori duhovnik. „strašno je res vaše hudodelstvo in ves človeški rod bi ga z neprestanimi solzami ne mogel sprati. Ali milost previsokega Stvarnika je neskončna, ona stori pravo in resnično kesanje močnejše od greha. Kri predobrotljivega Odrešenika vam ga bo izmila. Obžalujte tedaj iz dna duše strahovito djanje in zaupajte v Božje nezmerno usmiljenje!“ —

Berač očitno novopoživljen in pokrepčan s tolažljivimi besedami, vstane iz postlje ter pade pred mašnika na kolena, da bi spoved opravil. Duhovnik se pripravlja k deljenju sv. sakramenta, kateri se je toliko ložež zdaj doveršil, ker je dušni stan grešnikov že vedil.

Berač pa reče: Prosim vas, visokočastiti gospod, poterpite še malo; poprej ko spoved opravim in mi sv. odvezo podelite, sprejmite v last vse spominke mojega nekdanjega hudodelstva. Denarje razdelite med uboge, dragotine pa prodajte in obrnite iz njih skupljeni denar v enaki namen!

Zdaj zloži berač uro, britko martro in bukve na mizo, sname podobni s stene, odvdigne zagrinjalo in reče: Glejte, gospod, tu obraze taistih nedolžnih žrtev, katere sem izdal strahoviti prezgodnji smerti. —

Kakor bi bil zadet od strelje iz jasnega — se zdaj duhovnik ves pretrese, obledi, pokrije si obličje z rokami in s presunljivim glasom zavpije: „Oh! ta dva bila sta moj preljudi oče, — moja priserčno-ljuba mati! ti tedaj bil si njih morivec?“ —

Ves omamljen se vsede duhovnik na bližnji stol. Temniti se mu hoče od dušnih bolečin pred očmi. — Neko mizenje, združeno s strahom pred morivcem svojih staršev in sestric mu v tem trenutku napolnjuje srce. Pa hudi boj med otročjo ljubeznijo in keršansko dolžnostjo kmalo mine; urno se oskerči pogledavši nesrečnika, ki mu je potert klečal pred nogami, se vil enak raztertemu červu, obupno in strahovito klical: „Oh! gospod! odpustite! Za pet kervavih ran — odpustite!“ — Res privabila je naravna moč nekoliko svetlih solzic duhovniku v oči; ali keršanska ljubezen, duhovski poklic in moč sv. vere so kmalo zmagali. Zdajci poprime mašnik britko matro, nekdanjo lastino svojega očeta, in povzdignivši jo pred beračem z resnobnim glasom pravi: „Kristjan! ali je resnično, iskreno kesanje tvoje? Obžaluješ iz dna duše svoje hudodelstvo?“ „Oh! obžalujem! obžalujem!“ stoka do smerti poterti berač.

Odpustim ti tedaj v imenu Jezusa, ki je za te, zame in za ves rod človeški umerl na lesu sv. križa, spregovori duhovnik, ogerne znamenje oblasti — štolo — spovē ga, vzdigne nad nesrečnika roke, izreče čez-nj besede sv. odveze, in za tim ga blagoslovi. Kakor v globoko molitev zamaknjen nagne berač zdaj svojo glavo k tlam in k nogam duhovnikovim, ter nepremakljivo tako obleži. Mašnik stegne roko, da bi mu zopet pomagal kviško: toda — Jakop jenjal je bil dihati — ni ga več bilo med živimi. —

Tudi poslednje dobro delo blagi mašnik nad nesrečnikom spolni; da ga namreč spodobno pokopati in spremlja se sam na zadnji poti k grobu. — Brez dvombe zagotovil je s tim tudi sebi srečno zadnjo uro! —

Rodoljub Podratitovski.

Zastran Porcunkule.

Porcunkelski odpustki imajo to posebnost, da se zamorejo zadobiti večkrat ob enem dnevi, toties quoties, to je, kolikorkrat človek, ki je vredno prejel ss. sakramente, tisto cerkev obišče, ki ima porcunkelske odpustke in ondi nekaj časa v papežev namen pobožno moli. Te pobožne navade ne le sv. Cerkev ni nikoli zaverгла, kar je sv. družba zborov dvakrat pojasnila (17. m. serp. 1700 in 4. grud. 1723), temveč z določilom 22. sveč. 1847 jo je cerkev še le poterdila. Na vprašanje namreč: „Če verniki, ki 2. vel. serp. frančiškanske cerkve obiskujejo, zamorejo popolnoma odpustek tolikrat doseči, kolikorkrat to obiskanje ponovijo (an... lucentur toties, quoties in eas ingrediuntur et parumper ibi orant), je zbor za odpustke poterditno odgovoril, in ta določba je bila verh tega 12. mal. serp. ravno tistega leta od sv. Očeta Pija IX. poterpjena. (B. a. T.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Milostljivi knez in škof ljubljanski so delili svete blagoslove: 23. mal. serp. subdiakon, 27. diakonat, 1. vel. serp. pa mašnikovo posvečevanje.

Posvečeni so naslednji gospodje: Janez Bilec (zavolj bolehnosti posvečen se le letos, mesti lani) iz ilirske Bistrice (bo pel novo mašo 15. vel. serp.); Janez Flis iz Doba (nova maša 15. vel. serp.); Viljem Gasperin iz Teržica (nova maša 14. ali 15. vel. serp.); Blaž Justin s Trate (nova maša 14. vel. serp.); France Kummer iz Kranja (nova maša 21. vel. serp.); Janez Pa-

rapat iz Ljubljane (nova maša pri sv. Petru 14. vel. serp.); Alojzij Rožič iz bohinske Bele (nova maša 28. vel. serp.); Janez Tomažič iz Ljubljane (nova maša 7. vel. serp. v predm. Ternovem).

Iz tretjega leta gg.: Matevž Jereb iz Leskovec (nova maša 7. vel. serp. na Trati); Janez Kramar iz Čemšenika (nova maša 21. vel. serp.); Matevž Lotrič iz Železnikov (nova maša 7. vel. serp. v stolni cerkvi ljubljanski), in France Šolar iz Loke (nova maša 4. vel. serp. tudi v Ljubljani v uršulinski cerkvi).

Gosp. France Stanonik iz Loke je prejel samo subdiakon, ker je premlad; g. Janez Zagorjan pa zavolj premladosti še nobenega ne.

Iz Ljubljane. 27. u. m. je bila perva seja mestnih odbornikov pod novim županom, pri kateri je bil voljen namestni župan in pa opravniki odseki za različne opravila. Mali mestni župan je bil izvoljen gosp. dr. Zupan. Razni oddelki pa tako-le: Za magistrat gg.: dr. Ahacič, Horak, dr. Orel, Zeluik, dr. Zupan; — za poslopnitvo ali stavbarije gg.: Malič, dr. Orel, Stedri, Zelnik, Verhovec; za šolstvo gg.: dr. Bleiweis, dr. Kaltenegger, dr. Mitteis, korar Poklukar, zl. Strahl; — za denarstvo gg.: dr. Ahacič, Blaznik, Horak, Pajk, dr. Schöpl; — za ubožništvo gg.: Holcer, korar Poklukar, Šventnar, Zelnik, Verhovec. Te volitve so se tako godile, kakor so bili domači gg. mestnjani predlog storili in čutiti je, da z verlim novim mestnim gosp. županom vse zadeve prav lep in redoven napredek napovedujejo. Bog daj obilno do-brega sadu.

Izpod Kuma za Savo, 25. mal. serp. — k — Hočem Vam sporočiti prigodbo, ki se je pripetila v sredi tega mesca; ni vesela, ampak žalostna in ima biti nov izgled, kako hude nasledke rodi ponočevanje. V saboto zvečer, 16. dan t. m., odidejo trije hlapci iz neke zasavske grajsine v hribe, ne ravno deleč iz doline. Ni jih gnala nikakoršna dolžnost, sli so vasovat, voglarit, rogovilit, sleparit, ali kakor koli hoče kdo imenovati enako ponočno šalobarstvo. Hribski fantalini so se nadjali njihovega prihoda, in ker so se že menda kavsali kdej prejšnjih pri-likah, torej so jih necoj hotli do dobrega načesati. Na nizkem podu so pričlo neke deklina trije hribovci čakali hlapcev, vsaki z močno in terdo gorjačo. Ko hlapci pridejo do poda, stopi eden do vrat, in komaj da jih odpre, že ga eden tako mahne s planko, da nesrečnež obleži na mestu in umerje se v tisti noči. Drugi dan, v nedeljo, so žendariji vklenili ubijavca v lastni hiši, pomagaca sta se bila sicer takrat skrila, toda vedē, da bi bilo zastonj skrivati se, prišla sta na večer prostovoljno k sodniji. — Govori se, da hudobneži niso bili smerti namenili ubitemu, ampak enemu izmed njih dveh, ki sta se resila z bežanjem. Ali jaz bi si tudi ne upal terdit, da so hribovci kateremu izmed hlapcev smert ravno namenili, daravno imajo enaki primer-ljeji več izgledov, da so tega in unega ubili nalašč. Toda kako je ta reč, ima po mogočnosti razsoditi gospōska in po tem kaznovati. Da je Bogu vse odkrito, ni treba opom-niti. „Danici“ pa izročujem žalostno dogodbo zato, da bi bila ponočnjakom v svarilni izgled. Mnogo lepih navad in lastnosti ima ljudstvo slovensko, ne manjka se mu pa tudi slabih ne, in ponočevanje je gotovo naj gersa in ne-varniša razvada. Da bi si pač zapomnili mladi ljudje, ko jih tolikrat svarē duhovni, starši in pametni prijatli! —

Na koncu dopisa pa naj se tudi dostavi vesela dogodba. Včeraj, 14. t. m., je na Štajarskem v Luki blizo Zidanega mosta mladi Drobničev gospod pel novo mašo. Mnogo ljudstvo s Štajarske in Kranjske se je vdeležilo lepe slo-vesnosti, saj kmečko ljudstvo po pravici novo mašo ima za naj lepšo in naj imenitnišo slovesnost. Ne šteje si tedaj zastonj v čast fara, da izroči Cerкви novega duhovna. Loka torej sme ponosna biti, ker je že večkrat doživela enako veselje.

Maribor, 19. julija. Tako dobro in urno se še niso nobene „Drobtinice“ razprodale, kakor lanske. Vsa zaloga, 1500 iztisov, je v 6 mesecih pošla. Tudi to glasno priča, kaj so bili in so še pokojni knez Anton Martin Slomsek Slovincem. — 17. julija je prejelo tukaj 12 bogoslovcev mašnikovo posvečenje, — ravno toliko jih bo stopilo v dušno pastirstvo.

Ravnateljstvo mariborskega semenišča to-le naznanja: Že od več strani je došlo vprašanje, ali se še dobijo Drobtinice lanskega, pa tudi prejšnjih let? Na to vprašanje daje podravnateljstvo, kakor vredništvo Drobtinice, na znanje, da do 1. 1858 je imela založništvo Drobtinice knjigarnica Leonova v Celovcu, na katero bi se bilo tedaj zastran starejših Drobtinic obrniti. — Letnika 1862 in 1863 sta pošla do poslednjega iztisa. Z letnikom 1863 se že nad 100 naročnikom ni moglo več postreči, ako bi se še več zelj po tem letniku razodelo, bi se dal nov natis napraviti. Od letnikov 1860 in 1861, kakor tudi od nemškega in slovenskega življenjopisa Slomsekovega se še dobé iztisi pri podpisnem ravnateljstvu (gegen Postnachnahme) po naročilni ceni. (Drobtinice in nemški življenjopis po 1 gold. — slov. življenjopis po 36 kraje. Nemški se dobi tudi pri vred. Zg. Dablice.)

Iz Amerike *). V Šent Pavlu 11. junija 1864. — Predragi brat! Srečno sim, hvala Bogu! dokoncal svoje popotvanje iz Kranjskega v Minesoto, iz Ljubljane v št. Pavel. Res, dolga in strašno nevarna pot je ta! Ali z Božjo pomočjo se je vse dobro končalo. Kako sim od Dunaja do Havra popotval, sim ti v pismu iz Havra naznanil. De smo srečno cez morje prišli, sim ti iz Dunkirk-a na Eri-jezeru pisal. Mislim in upam, da si te pisma vse prejel. Nar huji, pa tudi naj bolj prijetno popotvanje je bilo cez morje na barki. Ker v Havru nismo mogli nobenega parobroda dobiti, smo se mogli na jaderni barki odpeljati. Ime ji je bilo „Mercury“; ta je bila nar večji barka, kar smo jih vidili v Havru. Popotnikov je prišlo na-njo okoli pet sto. Na ti barki smo se odpeljali 10. aprila iz Evrope in smo 19. maja zvečer zopet na suho stopili v Ameriki. Ta pot je bila dolga, g. Pire, ki je se prostor dobil na parobrodu, se je pa 4. aprila odpeljal, in je samo 10¹/₂ dni potreboval. Toliko hitreje se pride po parobrodu, kakor na jaderni barki. — Od začetka sim se zlo bal morske bolezni, ali ko smo se prvi, drugi, tretji dan in tako naprej tako lepo peljali, da smo komaj čutili, da naprej gremo, me je seasonsa popustil strah, in bil sem prav vesel. Prijetno je bilo slisati, kako so mornarji prepevali, ko so jadra nategovali ali pa obracali. Lepo je bilo tudi gledati zvečer, kako je solnce milo zahajalo v morje. Rad bi bil tudi vidil, kako solnce na morju izhaja, ali vselej sem bil prelen, da bi bil tako zgodaj vstal; ali pa kadar sem vstal, je bilo pa vreme gerdo ali megleno, da nisem mogel viditi. Na barki bi bilo drugo vse dobro, da bi nam le kuhati ne bilo treba! Ali tu smo mogli sami jedi pripravljati in jih v kuhinjo nositi, da je potem kuhar skuhal. Od začetka se nam je zavolj tega malo hudo godilo, posebno ker kuhar je jedi le na pol skuhal, zlasti pa meso, ktero, če ravno je bila suha svinjina, se nam je potem tako pristudilo, da ga se viditi nobeden ni mogel. Iz prvega smo kuhali večidel le meso pa lasko p-seno (rajž), zutraj tudi kavo. Potem smo pa začeli misliti, kaj in kako bi kuhali? Zdaj si je eden to domislil, zdaj drugi spet drugo. Zdaj smo to poskusili, zdaj uno. Kar se nam je dobro obneslo, smo večkrat ponovili; kar pa slabo, smo skusili drugi pot popraviti in bolj narediti. Posebno dobro se nam je obnašal tako imenovani ponevnjak (Pfannkuchen). K temu smo vzeli moke, vode, sladkorja in masla, to smo zmesali, ponev z maslom pomazali, in vanjo zlili, in potem spekli; to je bilo naj bo-

lje. Dopadli so mi tudi cmoki, katerih smo se pa še le proti koncu domislili, in so bili vse drugač, kakor uni v ljubljanskem semenišču. Samo moka in malo masla vmes in to v svalkih na vodi kuhano. Zutraj smo imeli za kosilce večidel podzemljice (krompir) v oblicah; jest sem jih nar raji jedel z maslom, kakor jih jedó judje v Ljubljani, kadar na sejim pridejo. Za opoldne in zvečer, kar smo vse ob enem opravili, smo imeli ali laški pšenjak (rajž), ali cmoke ali pa kak prismojen grah, včasí je še poverhi prišel ponovnjak ali pa pečeno meso. Ali kadar smo kaj kuhali in se nam je jesti poljubilo, je bilo že se prestati. Nar huje je bilo takrat, ko nismo mogli nič kuhati. V začetku drugega tedna naše vožnje po morju je vstal hud vihar, in je barko tako premetaval sem ter tje, da kuhar ni mogel nič kuhati. (Konec nasled.)

Kaj je kej norega po širokem svetu?

Une dni je bil v Ljubljani ruski profesor Popov, učenik zgodovinstva in starinarstva, učen mož prav priljudnega obnašanja, dobrega serca in lepe telesne postave. Samo ena reč se pri njem pogreša, kar se tudi katoliškim olikancem (?) včasí primeri, namreč: pozitivna vera. Temu se pa ni čuditi, ker že poltretje leto popotva in večí del po Nemškem, Angleškem in drugih krajih, kjer vera ne cvete kaj preveč živo.

Rekel je zastran vere, kar se le prevečkrat slíši iz mnogih ust kulturnih krošnjarejev, da je mamreč vera le za žensstvo in pristo ljudstvo, — za učene pa da je racionalizem, in kaj vem, kar je še enake nove šare. Rečem mu na to nekako tako-le: Zdi se mi, da Vam o tej reči podučnja manjka, ko bi bili dovolj podučeni, bi drugač o tej reči mislili; vaša (rusko-greska) cerkev se je locila od latinske, svoje matere, s tem je postala, kakor veja, ki se od drevesa odcepi, pešati ji je jelo pravo življenje, prava učenost, in zgublja se ji tudi vera; Vaši duhovni Vas torej ne morejo dosti podstavno podučiti: ko bi se pa Vaš narod zopet sklenil s svojo materjo, latinsko Cerkvijo, bi se tudi vera zopet poživila. Odkritoserčni mož na to odgovori: Sam iz svoje skušnje vem, da naši dohovni so neizobraženi, nevedni; tukaj pa najdem, da latinsko duhovstvo je učeno in izobraženo.

Ker vera tega moža gre le bolj na materializem, mu morebiti ne bo odveč veržena iskra, da naj prevdari resnico, da duša je vse kaj več od telesa, ki bo, kar že pamet priča, za vselej živela v tem ko to razpadljivo telo skorej skorej zopet v prah pojde. Zastran resnice pa, kje da se nahaja, mu tudi ne bo škodoval svet, da naj bere „Zlati vek.“ Če si bo pa ruski zgodovinar in starinar o reznih urah ta pogovor kej k sercu gnal, se bo o svojem času vidilo; zdaj že ni bilo čutiti.

Duh Božji nevernika in neumnega v eno versto stavi in Zvečar pravi: „iz njih sadú jih bote spoznali,“ kdo so taki neumneži. Ali ni neumnež človek, ki si glavo ubija, da bi si jo skorej podvil in dostikrat krizem-svet blodi za majčkeno učenosti; od naj blagši in naj potrebníši učenosti pa še kancika nima v svojih možganih? Kakošen pa je sad take neumne modrosti? Naj pojasni eksempl. Torinsko prostomavarsko ministerstvo je dalo povelje, da naj se v Palermi podere katoliška cerkev „delie Grazie.“ Zakaj? Ta cerkev pokriva starodavni tempelj malikinke Diane, in modrasto-modro ministerstvo pravi, da je že čas, da naj se ta slavni stari spominek v vsi svoji kras(t)nosti postavi pred oči „razumnih“ ali „intelligentnih.“ Tako govori intelligentno ministerstvo. „Cronaka“ v Florencii pa ima drugačnejši „intelligentnost“ ter pravi: Sej smo zmiraj rekli: Bogovi, ki jih moli ministerstvo v Torinu, so Diana, Merkurij, Bak in Venera *). Ni čuda, da

*) Ker so bile dosedanje g. Tomazinove popisovanja cast. bravcem posebno všeč, naj podamo še naslednji popis, akoravno je bilo popotvanje že kaj malega omenjeno. Vred.

*) Dijana je malikinja lova; Merkurij malik kupcištva, tatov itd.; Bak, malik vina in pijancev; Venera, boginja telesne lepote, ljubezni in nečednosti.

tako ministerstvo zatira duhovstvo edino-pravega Boga, razdira cerkve, grabi samostane itd. Sad kaže, kakošna je vera.

„Unione de l'Ouest“ pripoveduje, da nek človek se je une dni obesil z žalosti, da mu je pes cerknil. Prejden se je ta „intelligentni“ kinofilus končal, je neki djal: „Rajši bi bil zgubil svojo ženo in svoji dve kozi!“ — Ali vidite, kako zlahten je pasji materializem?! Da bi ga plental! —

Unima zgledoma nasproti pa pripoveduje „Armonia“ to-le: G. Juri Boyer je sam iz svojega imetka v sredi London-a vstanovil veličansko bolnišnico in jo je daroval keršanski ljubezni. Tri velike sobane že dajejo pribežališe 40 bolnikom in velik vert je odmenjen za okrepčevanje okrevalcev; bolnišnica služi za neozdravljive, kakoršna naprava se še nikoli ni vidila med protestanti. ... In kdo je ta Boyer? Katoličan je, vitez reda sv. Ivana Jeruzalemskega in odbornik angleške državne zbornice. Sad pa kaže, da je on pravi katoličan, ne le po besedi, ker skerbi zlasti za neozdravljive na telesu, ki se pa njih neumerljivi dušu še da pomagati.

Drugo zlato jagodico ima „Semaine liturgique.“ Ni davno, ko se je vernil iz Amerike v Francijo misijonar Bessoniers, ki je bil petindvajset let na apostelskem delu na severu zedinjenih držav v Ameriki. Pravil je, da samo v mestu Indianopolu, ki ima 40.000 prebivavcev, se jih je 10.000 spreobrnilo. Celó vojska, ki s kervjo napaja novi svet, pripoveduje goreči misijonar, je pomoček, s katerim Bog veliko veliko duš pripelje nazaj h katoliški resnici, zlasti po bolnišnicah, kjer ranjenim strežejo katoliški misijonarji in usmiljene sestre. Tak in enak je sad katoliške vere; tako delajo Bogu na čast in bližnjemu v častni in večni prid previdni, čedni in trezni ljudje. Prenasiteni meseneži, molivei mamona, učenci iz umazanih in neverskih bukev, sobasti natoroneznanci pa so oslepljeni, ki vidijo pred seboj le-to, kar je danes, za prihodnje jim ni mar, in tako grejo sami v svojo pogubo.

Prave vere se človek uči zlasti na smertni postelji, ker takrat gotovo bolj jamo vidi, kakor drugekrat, ko je prihodnjodst samo še za lučaj od njega. Poglejmo nekoliko, kaj uči, kaj oznanuje poslednji trenutek?

Italija zopet hujsi mergoli. Macini v listu 4. u. m. do delavcev v Kaltoniseti zopet sanjari za Rim in Benedke. Rogovilarisk oklic se trosi po Istrii in Dalmaci. Regovileži lahuni bi radi, da bi jim primorski Slovani mogočno brodivje za njih kraljestvo napravili. Za plačilo, kaj pa da, bi Slovence toliko urniši poitalijančevali! Ali bi vam disalo, sovražniki Božji in človeški? Nekaj garibaldežev je odbrodarilo v Camogli.

Pa tudi verske čutila se zbujaajo. 45 glasov v torinski zbornici, ki so odbijali postavo zoper klerike, so tega priča. Še bolj glasne priče so 20.000 ljudi, ki jih ima Piemont po ječah, in 12.000, ki jih je iz dezele odpravil. Sila je na dve strani oster meč, kterege ena ostrina sega v persi njega, kateri ga rabi.

Da je beigijski kralj šel k Napoleonu v Vichy, pa da ima španjolska kraljica 10. ali 15. avg. v Pariz priti, daje priloznost k marsikteremu krenjlu.

Tolmačevska pisarnica. C. k. sodnijski tolmači: dr. pl. Grubicy, dr. Fr. Navratil, dr. Gall, Oryszkievicz in Juri Jenko so napravili na Dunaju občinsko tolmaško pisarnico, ki se imenuje: „Erste vereinigte Dolmetsch-Kanzlei für sämtliche Sprachen der österreich. Monarchie;“ perva združena tolmačija za vse jezike avstrijan-kega cesarstva. (Augustinergasse št. 12. I. nadstr.) Pričela se je 1. mal. serp. Ze imena kažejo, kakošni možje so za to opravilo nar bolj zmožni. Ako se bodo pa narodi tako bali v šoli jezikov učiti se, kakor nekteri Tajčepemi češčine: to bo še le tolmačev treba!

Rimsko. Sv. Oče so se 18. u. m. podali na svoj letnik Kastel-Gandolfo, kjer menijo ostati do konca vel.

serpana. Zdravi so tako, da ni boljšega vošiti. Božja previdnost čuje nad Pijem IX., ki so v svoji velikosti starosti zdravi in veseli; bolehaajo in merjejo pa tisti, ki bi radi papeževo smert šlisali. — V Rimu ljudstvo in duhovstvo skerbi z gorečnostjo za Božje hiše, da so lepe in častitljive; od leta 1850 je bilo obnovljenih že šestdeset cerkev z velikimi stroški. V tako imenovani Italii pa nasproti cerkve v svetno rabo obračajo in še podirajo, da ne rečemo zanemarjajo. V Kremoni je vlada ukazala podreti cerkev sv. Dominika v sredi mesta, ki ima imenitne presnine ali freske od umetnikov Campi, Procaccini, Molosso.

Laško. Kakor se dostikrat in po dosti dezelah zgodi, da so mnogi poslanci na državnih zborih vse drugo, kakor pa namestovavci svojih volivcev; tako v novi Italii zmiraj in zlasti poslednji čas. Že več mesecev so brezbožni ministri in več del poslancev vse žile napenjali, da bi tudi klerike ali bogoslovce vojašini pedvergli in nedavno so hudobneži res skovali zadevno postavu, da naj bi se poterdila. Toda nato se je vzdignil neštevilen upor zoper to trinoštvo; vsih škofov protesti in brez števila ljudskih prošenj je vrelo v Torin in se je začudeno grozilo nad tem novim preganjanjem katoliške Cerkve. Italija je pokazala, da je in hoce ostati katoliška, in obdivjačena in v nesramnosti vterjena vlada bo iz strahu saj za zdaj odstopila od te postave. V senatu je mel senator Scialoja brezbožno postavu pripraviti za predlog, zadela pa ga je ravno ta čas nesreca v deržini (ni povedano kakošna), da je mogel kar brez pomude zapustiti starašinski zbor, predlog, posilovanje klerikov v vojašino in se podati v Neapel; postava pa med tem v senatu ni bila poterjena. Koliko pa je na tem ležeče, je očitno, zakaj rogati pošatani so blezo tako namerjali, da bi scasoma deželo ob duhovšino pripravili, ker bi vse klerike, kolikor bi bilo moč, v vojašino pobrali in bi se duhovstvo ne moglo več namestovati. — Zastran novačenja klerikov je dobro sprical poslanec Cesare Cantu, da izločenje klerikov ni predpravica ali privilegija, ampak pravica, ker narod potrebuje duhovstva, torej tudi poti, po kateri ga dobi. Ravno to je terdil ob svojem času Kavur sam. Toda „freimavrarji“ napredvajo in povsod tišijo na to, da bi katoliška Cerkve v nar bolj olikanih državah še toliko pravice ne imela, kolikor je vziva v Turcii!

Angleško in francosko časništvo si že roko podaja k novi zvezi, ki ima sveti zvezi vkljubovati, meni „Glocke.“

Na zvezo 3 vladarjev (alianco) časniki zopet bolj povdarjajo, potem ko so jo od vsih strani tajili, kadar jo je „Morning-Post“ terdila. Beneška „Gazetta“ pravi, da je ta zveza sad shoda v Kisingi in Karlovarih. Dopisnik iz Rima v „Volksfr.“ govori o bliših časih, ki da se iz te zveze tudi Rimu obetajo.

Rusovsko. „Blätter aus Tir.“ pišejo: „Rusija je od poglavarja sv. Cerkve zaznamnjana za sovražnico katoličanstva. Po katoliških prebivavstvih nahaja papeževa sodba milijonotero poterdovanje in zbujuje v njih pravično jezo zoper trinoštvo, ki svoje brate pleni vere, prostosti, življenja in blaga. Brez volje ljudstva pa ni več spesue politike, in torej bodo evropejski vladarji prisiljeni, severnemu sovražniku nasproti gledati na voljo in želje narodov, da s svojim političnim djanjem ne bodo pospeševali in vterjevali moči, ktera z neizbrisljivim serdom preganja katoliško Cerkve, ki je mati novejšega življenja in njegove olike v Evropi, ki je bramba vse svobode, podzidje vse prostosti, podstava vse pravice.“ Še vse ostrejši je, kar „Bl. a. Tir.“ nadalje po „Westf. Merk.“ posnemajo.... Mi Slovani za svojo stran želimo Rusu spreobrneje h katoličanstvu, ne pa nesreče, kakor sploh nikomur ne. To pa je gotovo, kar uči zgodovina, da velike vlade, ki so v svojem napuhu narode žerle, so v nič in pod nič razpadle. Kje so zdaj Rimljanje, ti napihneži, ki niso nikoli dosti sveta imeli?

še teh malo ostankov bi ne bilo več, ako bi katoliška Cerkva njih in njih jezika ne bila ohranila. Za plačilo jo zdaj „Italianissimi“ preganjajo in hočejo, — naj bi vedili, kako s tem ravno sebe po glavi bijejo!.. Kje so Asirii, Macedonci, Greki itd.? „Kdor se povzdiguje, bo ponižan.“ Kdor preveč je, bo počil. —

Lečniki, jabelka in lesnik² c.

Preroki, ki so slamo jedli. V Rimu na nekem papeževem ozidju so menda nedavno našli to-le bobovo prerokovanje: Vprašanje: Kaj mu je (namreč papežu)? Odgovor: Tumore (otók). Vpraš.: Kaj bo iz tega? Odg.: Izbrisi T: Umore (vodena bolezen, vodenica). Vpraš.: Potlej pa? Odg.: Izbrisi U: More (umerl bo). Vpraš.: Kdaj? Odg.: Izbrisi M: Ore (v malo časa, v kacic urah.) Vpraš.: Kdo pa pride na njegovo mesto? Odg.: Izbrisi O: Re (kralj) Vpraš.: Kteri pa? Odg.: Izbrisi R: E (Emanuel). ... To godljo smo brali v nekem serbskem listu od 14. majnika, kateri tudi prav rad o papeževi boleznii piše. Vidi se že zdaj, da tiste bobovnikovke „ore“ (plural od ora-hora, ura) so dolge, že mesci, in ako se prevdari, kar vse naznačila terdijo, da so sv. Oče v nar boljsem zdravju, se utegnejo „ore“ tudi v leta spremeniti: kdaj tedaj pride v Rim Viktor Emanuel, in zlasti ker poredni jeziki govoré, da tudi on boleha? — Na Dunaju je mlekarjskih sleparjev, da vse mergoli. Ti mlekoberbarji vodo v mleko mešajo in tako vodo prodajajo. Ker je pa dunajska mestna vradnja po vsih vhodih v mesto z mlekomerom na preži, torej ti gupci vodo kar seboj vozijo in mleko še le v mestu zbludijo. Nedavno je gosposka ustavila in premerila osem vozov mleka in našla je le še 40 delov mleka, 60 delov pa vode. Vse jim je bilo torej vzeto in tatinski mlekarji so bili kaznovani. Na enem unih vozov so našli polno vedro bistré vode, ki je bila s senom in plahkami pokrita. Hlapčon se je izgovarjal, da vodo za pijačo seboj potrebuje, ker je zmíraj žejin in mu nobena druga kakor le njegova domača voda ne tekne. — V Berolinu so 7. u. m. pričeli sodnijsko obravnavo zoper veliko množico Poljakov, — „Blätter a. Tir.“ pravijo, da zato: „ker so bili grozovitega hudodelstva zatoženi, da hočejo prej Poljci kakor Prusi biti.“ V drugi seji stopi neki poljski posestnik pred mizo in v slabi nemščini te-le besede lomi do sodnikov: „Slavna sodnija! Od Boga Vam je dana oblast nas soditi. Blagovolite mi milost skazati, naj smem pred Vami razodeti, da mi smo v kersanski deržavi, in da moramo pred Bogom za vse odgovarjati, kar koli počnemo. Tudi slavna sodnija bo mogla odgovor dajati za svojo razsodbo, in jest torej prosim, naj sodnija blagovoli Bogu čast dati ter naj ukaže v tej dvorani britko martro postaviti, kakor je navada po vsih kersanskih deržavah.“ ... Namestovavci „kersansko-germanske“ prusovske deržave pa so vendar za dobro spoznali, to prošnjo zavreči, — češ — ker so med zatoženimi tudi nekteri judje! — Žuzelka ima neki pravdo zavoljo tistega „glosatorja“, ki ga je nedavno tudi „Danica“ omenila. Toliko bogokletje utegne možu na zadnje vendar presedati. — Na vseučilišu v Neapelnu učijo novi profesorji panteizem, nasledek je pa drugi od tistega, ki bi ga hotla torinska vlada: rovarji sami namreč se k katoličanstvu spreobračajo. (Arm.) — Rovarji laški lažejo, da je papeževa vlada prestopila mejo laškega kraljevstva! Ta potuha je katoličanom znane, da se zopet kako novo izdajstvo, kak nov napad kuje zoper vlado sv. Očeta. Bog pa bo razkropil svete hudobnežev, in sveti Sedež bo našel brambo v samih svojih sovražnikih, kakor v prigodku pri Aspromonte. (Arm.) — V Neapelnu se že med samimi „liberalnimi“ razširja in vterjuje spoznanje, da papež mora tudi častni vladar biti. — pa tudi

rovarji oznanjujejo ta nauk v zamerzi zoper streljanje in druge blagre, s kterimi torinska vlada Napolitane osrečuje. (Arm.)

Iz Ljubljane. Te dni so se vse ljubljanske šole doveršile. 30. u. m. ob 1²/₈ je bila v Šenklavžu zahvalna in potem slovesno razdeljenje daril za latinske in realne učilnice. Pri ti slovesnosti so imeli govore gg. učenci: Prettner iz 8. razr. nemškega, Artel iz 7. razr. latinskega in Stare iz 8. razr. slovenskega, ki je bil sprejet s pohvalnimi slavoklici. Bog daj, da bi toliko truda in natezanja z mladostjo tudi priméren sad obrotilo, še zlasti na duhovnem polji.

Iz Gorice. Iz zapuščine ranjkega gospoda Metelkota sta p. n. gospoda Jan. Poklukar in dr. Henr. žl. Pavker goriskima duhovščici in mladenščici poslala naslednje bukve, vsakih po 60, večidel z metelčico tiskane, ki so se med rejece teh dveh zavodov razdelile: 1. Razlaganje dopoldanje očitne službe Božje; 2. Evstahi; 3. S. Terezije premišljevanje; 4. Nedolžnost; 5. Pomoč v sili — gospoda Jožefa Burger-ja; 6. Razlaganje sv. evangelija sv. Matevža; 7. Pridige ob posebnih perložnostih — gospoda Jurja Volca. —

Za vse to se rečenima preblagima gospodoma očitno in priljudno zahvalujemo s pristavkom, da tudi obdarovanci svojih dobrotnikov ne bodo pozabili.

V Gorici 28. julija 1864.

Jožef Budal,
sem. vodja.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Gospod Matevž Kožuh, kurat v Šturji, je postal mestni fajmošter in dekan v Kočevji. G. J. Toman pride k sv. petru v Ljubljano. G. Matija Jeriha, duh. pom. in katehet v uršulinskem samostanu v škofji Loki, je postal ondi nunski spovednik, in na njegovo mesto pride g. Iguacij Böhlm, dozda v počitku. Lokalija sv. Trojice pri Žilicah je spraznjena in 22. u. m. razpisana, ker se je gospod Bl. Vomberger zavolj bolehnosti odpovedal.

V lavantinski škofii. Č. g. Andrej Glavnik, je postal farnešter v šent-Janži na Dravskem polji; — č. g. Štuhec Juri pa namestnik v Polensaku; g. Simon Pihler je prišel za kaplana v št. Rupert poleg Laškega; — g. Janez Košir, nov. posv., pa v Švičino. — g. Fr. Bračko, farnešter v št. Janži na Dravskem polji, in g. Štefan Mukič, kurat pri sv. Lenartu pri veliki Nedelji, sta stopila v pokoj; — g. Janez Jaklevič, farnešter v pokoji, je umerl. R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Za g. Riharjev spominek. „Hvalite Gospoda!“ iz P. Gr. 2 gld.; — g. fajm. J. Bizjak 1 gld.; — g. duh. pom. Dr. Klinar 1 gld.; — g. učit. Fr. Černilec 1 gld.; — g. fajm. J. Šular 2 gld.; — g. duh. pom. J. Dovič 2 gld.; — g. Mih. Skubic, duh. pom. v Kosani, svojemu dragemu učniku 5 gld.; — fajm. A. Š. 6 gld.

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. P. P. v Št. P. Sl.: Poslali ste 1 gld. 40 kr. preveč, ktere imate pri založništvu v prid prihodnjega naročila. — G. J. Juv. v Sl.: Poslano po Vaših željah — s pristavkom, da od nov. leta nič plačano. — G. Fr. A.—r.: 1 gld. za mis. v šk. pis. oddali. — G. uč. M. M. v sv. Križu: Smo založništvu naznanili. — G. K.: Vse prišlo; naročeno se bo z veseljem opravilo. — G. —m—: Dobra misel! Gracias. — G. Fr. K.: Se bo vravnalo.

Opomba. Pervi oddelik današnje „Dan.“ je šel prenačljeno v natis in so torej na str. 179 ostali znatni pogreški. Na prvi polovini naj se izpusti odstavek, ki se začne z besedama: „Prave vere“ itd. Na drugi polovini v 2. v. beri „veliki“ namesto „velikosti“ v 3. v. „slisali“ nam. „slisali“ itd.